

Luku 11, sanasto

Sanastoa alalukuun 11.1

alkuperäiskansa yhdyssana: (alkuperäinen + kansa) kansa, joka on asunut alueella ensimmäisenä ja jo ennen kuin alueelle on perustettu valtio eli maa. Alkuperäiskansalla tarkoitetaan kansaa, joka on joutunut väistämään tai joutunut kohdelluksi huonosti, kun uusia ihmisiä on muuttanut alueelle. Kansa tarkoittaa ryhmää ihmisiä, joilla on tiettyjä yhteisiä piirteitä, kuten samanlainen kieli, kulttuuri tai uskonto.

alkuperäiskansoja → alkuperäiskansa

enemmistö se, jota on enemmän. Tässä yhteydessä: se ihmisryhmä, jota on maassa eniten. Esimerkiksi Suomessa niitä ihmisiä, joiden äidinkieli on suomi, on enemmistö. Enemmistön vastakohta on vähemmistö.

enemmistöön → enemmistö

etninen ryhmä esimerkiksi saman heimon tai kansan ihmiset muodostavat etnisen ryhmän. Kansa voi tarkoittaa esimerkiksi ihmisiä, joilla on samanlainen kulttuuri ja sama kieli ja uskonto.

hallitsija se, joka käyttää (usein tärkeintä) valtaa eli esimerkiksi kuningas

hävittää (1) tässä yhteydessä: tuhota, hukata. Jos jotakin hävitetään, sitä ei ole. Esimerkiksi ”hävitin paperit” tarkoittaa, että esimerkiksi piilotti tai poltti paperit.

ihmisryhmä (yhdyssana: ihminen + ryhmä) ryhmä eli joukko ihmisiä

joukkotuhonnaksi → joukkotuhonta

joukkotuhonta (yhdyssana: joukko + tuhonta eli tuhoaminen) Suomen lain nimitys kansanmurhalle → kansanmurha

kansallinen sellainen, joka liittyy kansaan. Esimerkiksi ”kansallinen ryhmä” tarkoittaa ihmisiä, jotka kuuluvat samaan kansaan.

kansanmurha yhdyssana: (kansa + murha) se, kun hävitetään eli yleensä tapetaan suuri ryhmä ihmisiä, joilla on keskenään esimerkiksi yhteinen kieli tai uskonto.

kansanmurhaksi → kansanmurha

kansanmurhan → kansanmurha

kansanmurhassa → kansanmurha

kansanmurhassa → kansanmurha

kansanmurhia → kansanmurha

käsite sana tai nimi jollekin asialle. Jokaisella alalla ja esimerkiksi kouluaineella on omat käsitteensä. Käsitteet ovat opiskelun tärkeitä sanoja.

laki yhteinen sääntö siitä, miten asiat tehdään ja mitä saa tehdä ja mitä ei. Jos rikkoo lakia, voi joutua maksamaan sakkoja tai joutua vankilaan.

määritellä (3), kertoa, millainen jokin on. Esimerkiksi ”hän määritteli rauhan käsitteen” tarkoittaa, että joku kertoi, mitä rauha hänen mielestään on ja ei ole.

määritellään → määritellä

määritelmä selitys jollekin sanalle. Määritelmä kertoo, mitä jokin asia on ja mitä se ei ole.

määritelmästä → määritelmä

poliittinen sellainen, joka liittyy politiikkaan eli yhteisistä asioista päättämiseen.

Esimerkiksi ”poliittinen ryhmä” voi tarkoittaa ihmisiä, jotka ajattelevat yhteisistä asioista ja niiden hoitamisesta samalla tavalla,

poliittisten → poliittinen

rajoittaa (1) estää, kieltää tekemästä jotakin tai vähentää jonkin asian tekemistä niin että asiaa ei saa tehdä yhtä vapaasti kuin ennen. Jos esimerkiksi ihmisten liikkumista rajoitetaan, se tarkoittaa, että ihmiset eivät saa liikkua yhtä vapaasti kuin ennen.

rangaistuksen → rangaistus

rangaistus seuraus jostakin, esimerkiksi sääntöjen tai lain rikkomisesta. Esimerkiksi jos joku rikkoo lakia, rangaistus voi olla, että saa sakkoja tai joutuu vankilaan.

rikos asia, joka on kielletty laissa. Jos tekee rikoksen, voi saada rangaistuksen eli joutua maksamaan sakkoja tai joutua vankilaan.

rikoslaissa → rikoslaki

rikoslaki (yhdyssana: rikos + laki) laki, joka määrää, mikä asia on rikos ja mikä ei. Laki on yhteinen sääntö siitä, miten asiat tehdään ja mitä saa tehdä ja mitä ei. Jos rikkoo lakia, voi joutua maksamaan sakkoja tai joutua vankilaan. Esimerkiksi toisen tappaminen on rikos ja se sanotaan rikoslaissa.

rodullinen sellainen, joka liittyy rotuun. Kun puhutaan ihmisistä ja roduista, tarkoitetaan tavallisesti perimältään eli geneeiltaan ja ulkonäöltään samanlaisia ihmisiä tai esimerkiksi ihonvärittään samavärisiä ihmisiä. Tieteessä ei ole voitu suoraan osoittaa, että ihmiset kuuluisivat eri rotuihin.

siirtomaa alue tai maa, jonka jokin toinen valtio (eli maa) on ottanut itselleen. Esimerkiksi Ranskalla on ollut siirtomaita Afrikassa.

siirtomaita → siirtomaa

uskonnollinen sellainen, joka liittyy uskontoon. Uskonnollinen ryhmä tarkoittaa ihmisiä, joilla on yhteinen uskonto.

vähemmistö pienempi osa jostakin ihmisryhmästä. Esimerkiksi Suomessa on ruotsinkielinen vähemmistö tarkoittaa, että Suomessa on pieni ryhmä ihmisiä, joiden äidinkieli on ruotsi. Vähemmistön vastakohta on enemmistö.

vähemmistöä → vähemmistö

Yhdistyneet kansakunnat eli YK maailman maiden yhteinen järjestö, jonka tehtävä on muun muassa yrittää varmistaa, että maailmassa on rauha eikä sotia olisi. Englanniksi UN.

Yhdistyneiden kansakuntien → yhdistyneet kansakunnat